

Yuvarlak Bir Masanın Düşündürdükleri

Özge Aytulun

En büyük Amerikan şirketlerinin CEO'larının üye olduğu ve Amerika'nın önemli işletme lobilerinden olan Business Roundtable'dan 19 Ağustos 2019'da yapılan bir açıklama, kapitalizmin evrildiği aşama hakkındaki tartışmaları alevlendirdi. Aralarında JP Morgan, Apple, Amazon gibi dev şirketlerin bulunduğu 181 şirketin CEO'su tarafından imzalanan ve şirketlerin sorumlulukları üzerine yazılan bildiriye, 1997'den beri Business Roundtable'ın resmi görüşü niteliği taşıyan pay sahiplerinin önceliği (shareholder primacy) ilkesi yerine menfaat sahiplerinin tümünün önemsendiği bir yaklaşıma geçildiğini görüyoruz. Pay sahiplerinin yanı sıra müşteri, çalışan, tedarikçi, şirketlerin içinde bulunduğu toplum ve çevrenin de eşit derecede önemsendiği bu yaklaşımda serbest piyasa sisteminin herkes için ekonomik fayda sağlayacak en iyi sistem olduğu vurgulanmakla birlikte, iş dünyasının sosyal sorumluluklarının da önemsenmesi dikkat çekiyor.

Milton Friedman'ın öne sürdüğü "bir şirketin en önemli sosyal sorumluluğu kar etmektir" anlayışı çerçevesinde şekillenen ve çevresel, sosyal, insani olumsuz etkilere rağmen şirket hisse değerini artırmayı öncelikli amaç edinen "hissedarın önceliği" kavramı; bir süredir yatırımcılar ve tüketicilerden gelen baskılar ile iklim değişikliğinin yıkıcı etkileri nedeniyle eleştirilmekteydi. Business Roundtable tarafından yapılan son açıklama bazı çevreler tarafından bu anlayışın sona ermesi ve hissedarın önceliği kavramının yerine, paydaşların tümünün önceliklerinin dikkate alındığı bir anlayışın başlangıcı olarak yorumlandı.

Peki gerçekten öyle mi? Bu açıklamayı tüketici ve özellikle de kurumsal yatırımcıların artan ÇSY (Çevre Sosyal Yönetişim-ESG) duyarlılıklarına verilen yüzeysel bir tepki olarak yorumlayanların sayısı azımsanamayacak kadar çok. Stiglitz gibi bazı akademisyenler bu açıklamaya temkinli yaklaşarak, Amerika'nın en büyük

şirketlerinin söylem ve eylemlerindeki farklılığa dikkat çekiyor ve açıklamanın sadece bir iletişim kampanyası düzeyinde kalmamasını umduğunu belirtiyorlar. Bizzat Business Roundtable tarafından yapılan açıklamada, pay sahiplerinin ikinci plana atılmadığı aksine pay sahiplerinin yanı sıra diğer menfaat sahiplerini de önemseyen bir yaklaşımın uzun vadede pay sahipleri ve diğer menfaat sahiplerinin tümünün faydasını artıracacağı belirtiliyor.

Dolayısıyla hissedarın önceliği kavramının sona erdiğini iddia etmek oldukça zor. Hukuki düzenlemeler değişmedikçe iş dünyasının tek başına yapabilecekleri oldukça sınırlı kalmaya devam edecek. Columbia Üniversitesi'nden hukuk profesörü Katharina Pistor'un da belirttiği gibi Amerikan süper şirketleri gerçekten de hissedarın önceliği yerine tüm menfaat sahiplerinin haklarını eşit derecede savunacak bir kurumsal yönetim anlayışını benimsemek istiyorlarsa, açıklama yapmakla yetinmek yerine bu yönde yapılacak düzenlemeleri, özellikle de kendileri de dahil olmak üzere CEO'ları hesap verebilir kılacak hukuksal düzenlemeleri destekleyerek, değiştirilmesini sağlamalı. Bütün bunlara rağmen, iş dünyasının en büyüklerinin yaptığı bu açıklamanın en azından sembolik de olsa bir önem taşıdığı yadsınamaz.

Kaynakça

<https://opportunity.businessroundtable.org/wp-content/uploads/2019/09/BRT-Statement-on-the-Purpose-of-a-Corporation-with-Signatures-1.pdf>

<https://www.project-syndicate.org/commentary/how-sincere-is-business-roundtable-embrace-of-stakeholder-capitalism-by-joseph-e-stiglitz-2019-08>

<https://medium.com/@BizRoundtable/redefined-purpose-of-a-corporation-welcoming-the-debate-8fo3176f7ad8>